

Orel, Mitglied des Ausschusses des Ethnologischen Vereines Jugoslaviens, welcher die Ausarbeitung des Atlas in seinen Arbeitsplan gestellt hat. Das Koreferat hatte Fr. Baš überkommen, der sich mit dem dargestellten Plan für den Atlas auseinandersetzte und die Notwendigkeit eines besonderen slowenischen Atlases der Volkskunde aussprach. Die Diskussion war sehr lebhaft, vor allem zu den Referaten des ersten Themas. Zum Schluss wurde festgestellt, dass solche Zusammenkünfte äusserst nützlich sind und auch weiterhin jährlich veranstaltet werden sollten.

TRETJE POSVETOVANJE JUGOSLOVANSKIH ETNOLOGOV V ČAČKU

Angelos Baš

Od 4. do 6. septembra 1960 je bilo v Čačku III. posvetovanje jugoslovanskih etnologov. Posvetovanje je organiziralo Etnološko društvo Jugoslavije s sodelovanjem čačanskega muzeja. Torišče, ki se je obravnavalo na tem posvetovanju, je bilo prav široko. Obdelovala so se nekatera teoretična vprašanja etnološke vede, bila je beseda o vrsti pomembnejših izsledkov posameznih raziskovalcev o določenih tehtnejših vprašanjih iz etnologije južnih Slovanov in prav tako ni manjkalo referatov o aktualnih oziroma uporabnih problemih etnologije. Poseben del posvetovanja pa je bil kot simpozij posvečen obravnavam keramike pri jugoslovanskih narodih. Zasnova posvetovanja je bila torej nedvomno dobro pretehtana. Prav tako pa je treba poudariti, da je bila po soglasnem mnenju udeležencev tudi konkretna vsebina posvetovanja po veliki večini precej skrbno dognana, tako da je pomenilo pričujoče posvetovanje v Čačku velik korak naprej od posvetovanja v Banja Luki 1959.

Natančneje. Prvo predavanje na čačanskem posvetovanju jugoslovanskih etnologov 4. septembra je bilo predavanje prof. Milenka S. Filipoviča: Oblikovanje narodnostnih skupin na planinskih ozemljih. Predavatelj je obravnaval ta pojav na območju Ozrena v Bosni, Rudnika v Srbiji in Paštrika v Metohiji; analiziral je vzroke za poselitev omenjenih ozemelj, v okviru tega poseljevanja oblikovanje narodnostnih skupin, nato pa spričo splošnega razvoja navedenih območij razkroj teh skupin in hkrati nadaljnji proces oblikovanja narodnostnih skupin. — Pisec teh vrst je imel predavanje: O zgodovinski etnologiji, kjer je z razčlenitvijo predmeta in ciljev etnologije pokazal, da morajo etnološke raziskave obseči svoj predmet, se pravi ljudsko kulturo, v celotnem danem časovnem razponu, ne pa samo v bližnji preteklosti, da bo tako mogoče doseči končni cilj vede, in sicer podobo o razvoju naše ljudske kulture in njegovih zakonitostih. Zavoljo tega je lahko tako v teoriji kakor empiriji predmet naše etnologije edinole ljudska kultura v svoji razvojni zaokroženosti, ne pa zgolj novejša ljudska kultura, njen cilj pa celotna obdelava določenega kulturnega procesa z vsemi njegovimi zakonitostmi, ne pa le posameznih njegovih stopenj. — Predavanje dr. Vladimira Jakovljeviča: Ostaline nekega arhaičnega rituala v obliki histeričnih pojavov (homoljske rusalje) je bilo zasnovano iz psihoanalitičnih izhodišč, kakršna je predavatelj razvil iz pogledov napredne sociologije v splošnem in psihoanalize posebej; tako je predvsem iz psihoanalitičnega zornega kota, v povezavi s temeljnimi sociološkimi aspekti, razložil pojav homoljskih rusalj.

Po omenjenih predavanjih so si udeleženci v drugem delu dnevnega reda ogledali zbirke in občasno likovno razstavo čačanskega muzeja. Memorial Nadežde Petrović, na kateri so bili zastopani malone vsi pomembnejši

sodobni likovniki iz Srbije. Sledilo je krajše predavanje o zgodovinski podobi Čačka in okolice, nato pa je bilo na vrsti zopet posvetovanje. — Miljenko Fadljević je v predavanju: Nekateri problemi kulturno-prosvetne in etnološke izobrazbe pri nas in v Evropi razlagal potrebo po razširitvi izobraževanja tudi na izvenevropske kulture in sprožil številne predloge za izvedbo tega načrta v solah in kulturno-prosvetnih organizacijah. — Predrag Acić je obravnaval: Problem rasizma in Organizacija združenih narodov. Govoril je o delu v OZN za opredelitev rasnih pojmov, prav tako pa tudi o stališčih in posegih OZN nasproti rasni segregaciji: zelo izčrpno je navedel vidike OZN o pojmu rase, potem pa pokazal problematiko rasističnih pojavov v okviru delovanja svetovne organizacije. Na koncu je poudaril potrebo po uvrstitvi sodobnih družbeno-političnih vprašanj v področje etnoloških raziskav, konkretno posebej vprašanj ras. — Vsa predavanja je spremljala dokaj živa diskusija, v kateri so se sodbe predavateljev potrjevale, dopolnjevale ali pa zavračale.

Drugi del posvetovanja v Čačku, 5. septembra, je bil v prvem delu kot simpozij posvečen obravnavam ljudske keramike v Jugoslaviji. Zavoljo odpovedi udeležbe nekaterih referentov je bila deležna obravnave zlasti le srbska in bosenska keramika. Prvo predavanje: Tipi lončarskih koles v Srbiji je prispevala Persida Tomić. Obdelovala je ročna kakor tudi nožna lončarska kolesa. Najpreprostejše je ročno kolo djakovškega tipa, ki je njegova os vkopana v zemljo. Višja stopnja ročnega lončarskega kolesa je podrinjsko kolo, z osjo v »pastulji«. Tretji tip ročnega lončarskega kolesa je kolo s križi, ki se je uporabljalo na razmeroma obsežnem ozemlju. Nožna lončarska kolesa, ki je bila o njih beseda, so enakega tipa ko ročna, le v novejši konstrukciji so lesene dele deloma izpodrinili kovinski. — Milica Matić-Bošković je v predavanju: Igračke iz gline spregovorila o igračkah v obliki posod, živalskih kipecev in lutk. Predstavila je posamezne oblike navedenih zvrsti igračk in nakazala njihove razvojne vrvine. — Cvjetko Popović je nanizal: Nekatero nalogo in vprašanja v zvezi z ljudskim lončarstvom. Med drugim je omenil potrebo po obravnavah še neobdelanih naših lončarskih krajev, in sicer za dosego sinteze o tipologiji, ornamentiki in razširjenosti našega lončarstva. Nadalje je popravil sodbe nekaterih naših in tujih arheologov o izključni uporabi nožnega kolesa pri izdelovanju posod z vzporednimi progami na notranji strani in pa o vezanosti lončarske tehnike izvajanja na nožno kolo. — Ob tej temi posvetovanja, to je v simpoziju o keramiki, se je razvila še zlasti živa diskusija, ki se je sukala sicer predvsem le okrog drobnejših vprašanj, ki pa je marsikdaj prav uspelo dopolnjevala izvajanja predavateljev.

Za konec drugega dne posvetovanja sta Rajko Nikolić in prof. Branimir Bratanić natančneje poročala o vodilih dela za Etnološki atlas Jugoslavije, ki bo potekalo v okviru Etnološkega društva Jugoslavije, zatem pa so dr. Vladimir Jakovljević, Manojlo Gluščević in prof. Branimir Bratanić podali nekaj poglobljenih vtisov in sklepov z etnološko-antropološkega kongresa, ki je bil v Parizu avgusta 1960. Poročila so bila zanimiva posebno zato, ker so v precejšnji meri osvetlila nekatere smeri etnološkega dela v svetu.

Predavanja in diskusije na čačanskem posvetovanju jugoslovanskih etnologov dovoljujejo sodbo, da se v naši etnologiji sicer postopoma, vendar pa zanesljivo uveljavljajo mimo drugačnih tudi resnično naprednejša vodila, in to tako v teoriji kakor v empiričnih raziskavah. V primeri s posvetovanjem v Banja Luki je to za čačansko posvetovanje tembolj razveseljiva ugotovitev.

Po dveh dneh dela v Čačku so se udeleženci III. posvetovanja jugoslovanskih etnologov odpravili 6. septembra na ekskurzijo, ki jih je vodila na ozemlje desnega porečja Zahodne Morave, kjer so si ogledali nekatere izbrane spomenike arhitekture in druge zvrsti ohranjenega blaga v območju Guče, Arilja in Ivanjice.

Résumé

TROISIÈME DÉLIBÉRATION DES ETHNOLOGUES YOUGOSLAVES
A ČAČAK

L'auteur fait un rapport sur la délibération des ethnologues yougoslaves à Čačak, ayant eu lieu du 4 au 6 septembre 1960. La délibération fut organisée par la Société Yougoslave d'Ethnologie, avec le concours du Musée National de Čačak. La gamme des thèmes traités dans cette délibération était très large. On discutait certaines questions théoriques concernant la science ethnologique, il était question de plusieurs résultats de recherches individuelles relatifs à quelques questions plus importantes de l'ethnologie des Slaves Méridionaux, et on n'avait pas omis, enfin, d'insérer des communications sur des questions actuelles ou bien pratiques de l'ethnologie. La conception de la délibération était, de la manière, ou l'étendue de son programme, examinée à fond, et il faut souligner que, d'après l'opinion générale des participants, la matière concrète des communications était, elle aussi, pour la plupart très soigneusement mise au point. — A côté des séances, les participants rendirent visite aux collections et à l'exposition temporaire d'art du Musée National de Čačak, et pour finir, ils prirent part à une excursion traversant le territoire du Bassin droit de la Morava Occidentale, où ils visitèrent quelques monuments choisis d'architecture, et d'espèces d'objets folkloriques dans les environs de Guča, Arilja et Ibanjica.

VII. KONGRES ZVEZE DRUŠTEV FOLKLORISTOV JUGOSLAVIJE
V MAKEDONIJI LETA 1960

Radoslav Hrovatin

Kot vsako leto so se tudi lani sešli raziskovalci ljudske kulture v Jugoslaviji s svojimi prijatelji iz tujine na običajnem delovnem zborovanju, ki ga je priredila Zveza društev folkloristov Jugoslavije v Makedoniji v dneh od 17. do 22. septembra 1960. Kongres je obsegal običajne tri sestavine: I. ogled pokrajine, kulturnih znamenitosti in nekaterih pojavov ljudskega življenja, II. delovni sestanki z referati in diskusijami in III. letni občni zbor Zveze društev folkloristov Jugoslavije.

I. Kongresna zborovanja so bila v Skopju, Tetovu, tri dni v Ohridu in pri Sv. Naumu ob Ohridskem jezeru. Medpotoma so si udeleženci ogledali tudi Gostivar, Mavrovsko jezero, Sv. Jovan Bigorski, Resen, Prespansko jezero, Bitolo, Prilep in Titov Veles. Tako je bilo mogoče dobiti vsaj delen vpogled v pokrajine v južnozahodni Makedoniji. Poleg muzejev, zgodovinskih zgradb in raznih drugih kulturnih znamenitosti so si udeleženci ogledali več nastopov z nepozabnimi izvajanci ljudskih pevcev, plesalcev in godcev. V Ohridu je pripravila M. Antonova v okviru Folklornega inštituta iz Skopja posebno razstavo makedonske tekstilne ornametike. Vse omenjene lepote je venčalo izredno gostoljubje Makedoncev.

II. Na delovnih sestankih so bile obravnavane naslednje teme: 1. Ljudska kultura Makedonije, 2. Ljudska umetnost v luči zakonitosti družbenega razvoja, 3. Ljudski muzični instrumenti in 4. po sledovih najstarejših folklornih izročil.

1. Uvodoma je dr. K. Penušliski prebral skupen referat, ki je prikazal pregled makedonske ljudske kulture. Makedonsko ljudsko glasbo je temeljito obravnaval Z. Firfov, prikazala sta jo tudi V. Hadži Manov in V. Ni-